

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2022, 22(1), 44-61. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-819883>

Ergenlerde Şiddet Eğilimi: Cinsiyet, Sosyal Sorun Çözme ve Duygusal Zekânın Rolü Violence Tendency in Adolescent: The Role of Gender, Social Problem Solving and Emotional Intelligence

Fatma ALTUN KOBUL¹, Betül Banu ÖZAYDIN², Mustafa ÖZGÖL³,
Öykü ÖZYAZICI KUZUR⁴, Sibel EYÜBOĞLU YILMAZ⁵, Yılmaz ÇOĞALAN⁶,
Geliş Tarihi (Received): 02.11.2020 Kabul Tarihi (Accepted): 05.01.2022 Yayın Tarihi (Published): 23.03.2022

Öz: Türkiye’de okul ortamında görülen şiddetin giderek arttığı ve şiddet eğiliminin sıklıkla ergenlik döneminin gelişimsel özellikleri ile ilişkili bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle ergen bireylerin şiddet eğilimlerinin incelenmesi önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı ergenlerde şiddet eğiliminin açıklanmasında cinsiyet, sosyal sorun çözme ve duygusal zekânın rolünün incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 400 ergen birey oluşturmaktadır. Araştırmada Bilgi Formu, Şiddet Eğilimi Ölçeği, Sosyal Sorun Çözme Envanteri ve Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçları cinsiyet, sosyal sorun çözme ve duygusal zekâ değişkenlerinin katılımcıların şiddet eğilimi düzeylerini %19 oranında açıkladığını göstermiştir. Ergenlerin şiddet eğiliminin incelendiği regresyon analizi sonucunda, cinsiyet, sosyal sorun çözmenin bazı alt boyutları (negatif sorun yönelimi, dürtüsel-özensiz sorun çözme tarzı ve kaçınan sorun çözme tarzı) ve duygusal zekânın bazı alt boyutlarının (iyi oluş, duygusallık ve sosyallik) anlamlı yordayıcılar olduğu tespit edilmiştir. Özellikle erkeklerde ve sosyal sorun çözme becerilerinde negatif tarzları kullanan kişilerde şiddet eğiliminin daha fazla görülebileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu çalışmanın bulgularına göre gelişmiş duygusal zekâ özelliklerinin de şiddet eğilimine yönelik koruyucu faktörler arasında olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet eğilimi, sosyal sorun çözme, duygusal zekâ, cinsiyet

&

Abstract: It is known that violence in the school environment is increasing in Turkey and that violence tendency is often associated with the developmental characteristics of adolescence. Therefore, it is important to examine the violent tendencies of adolescents. The present study aims to determine the role of gender, social problem solving and emotional intelligence in explaining the tendency of violence in adolescents. 400 adolescents comprised the sample of the study. As means of data collection in the survey; Personal Information Form, The Violence Tendency Scale, Revised Social Problem Solving Inventory and Trait Emotional Intelligence Questionnaire were used. The results of the study showed that gender, social problem solving and emotional intelligence variables predicted 19% of the participants' violent tendency. As a result of the regression analysis examining the violence tendency of adolescents, it was determined that gender, some of sub-dimensions of social problem solving (negative problem orientation, impulsivity/carelessness style and avoidance style) and some sub-dimensions of emotional intelligence (well-being, emotionality and sociability) were found to be significant predictors. It has been concluded that violence tendency is more common in men and people who have negative styles in social problem solving skills. In addition, according to the findings of this study, it can be said that advanced emotional intelligence is among the protective factors for violence tendency.

Keywords: Violence tendency, social problem solving, emotional intelligence, gender

Atıf/Cite as: Altun-Kobul, A., Özaydın, B.B., Özgöl, M., Özyazıcı-Kuzur, Ö., Eyüboğlu-Yılmaz, S. & Çoğalan, Y. (2022). Ergenlerde şiddet eğilimi: Cinsiyet, sosyal sorun çözme ve duygusal zekânın rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 44-61. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-819883>

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijaws>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2015 – Bolu

¹ Doç. Dr. Fatma ALTUN KOBUL, Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, faltun@trabzon.edu.tr, 0000-0001- 8523-7768

² Sorumlu Yazar: Uzman Psikolojik Danışman Betül Banu ÖZAYDIN, Milli Eğitim Bakanlığı, betulbanueroglu@gmail.com, 0000-0001-7766-9966

³ Arş. Gör. Mustafa ÖZGÖL, Bayburt Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mustafa.ozgol@gmail.com, 0000-0002-9493-3455

⁴ Uzman Psikolojik Danışman Öykü ÖZYAZICI KUZUR, Milli Eğitim Bakanlığı, oykuozyazici@gmail.com, 0000-0002-0194-9352

⁵ Uzman Psikolojik Danışman Sibel EYÜBOĞLU YILMAZ, Milli Eğitim Bakanlığı, sibeleyuboglu@hotmail.com, 0000-0001-9153-5657

⁶ Uzman Psikolojik Danışman Yılmaz ÇOĞALAN, Milli Eğitim Bakanlığı, yilmazcogalan@hotmail.com, 0000-0001-5191-4193

1. GİRİŞ

Şiddet oldukça yaygın ve karmaşık bir fenomendir. Şiddeti tanımlamanın olası birçok yolu vardır. Dünya Sağlık Örgütü şiddeti şu şekilde tanımlamaktadır: “Kişinin kendisine, bir başka bireye, bir grup ya da topluluğa karşı kasıtlı olarak fiziksel güç uygulaması ya da bununla tehdit etmesidir. Bu durum, büyük olasılıkla yaralanma, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya yoksunlukla sonuçlanır.” (Krug vd., 2002). Dolayısıyla şiddette fiziksel güç kullanımının yanı sıra bireyin saldırganlığını yansıtan bütün ifadeler, tutumlar, davranışlar, bedensel ya da ruhsal etkilenmeler önem kazanmaktadır (Özgür vd., 2011). Şiddet eğilimi kavramı ise bireyin bilişsel olarak şiddete hazır olması ve şiddete yönelik olumlu düşüncelere sahip olması olarak ifade edilebilir (İlgar & Coşkun-İlgar, 2018).

Literatüre bakıldığında şiddet içeren davranışların çoğunlukla orta ergenlikten geç ergenliğe doğru ortaya çıktığı belirtilmektedir (Çuhadaroğlu-Çetin, 2008; Ögel vd., 2006). Bu durum ergenliğin gelişimsel özellikleri ile ilişkilendirilmekte ve duygusal istikrarsızlık, duygu düzenleme güçlükleri ve düşük dürtü kontrolü gibi özelliklerin şiddetin oluşumunda önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir. Dünya çapında her yıl 10-29 yaş arası gençler arasında toplam cinayet sayısının %42'sini oluşturan yaklaşık 200.000 cinayet gerçekleşmektedir (World Health Organization [WHO], 2020a). Ülkemizde ise çocuk ve ergenlerde artan şiddet eğilimini önlemeye yönelik olarak TBMM Araştırma Komisyonunun 2007 yılında Meclis Başkanlığına sunduğu rapor sonuçlarına göre her 4-5 gençten biri fiziksel, her 2 gençten biri sözel, her 3 gençten biri duygusal ve her 6-7 gençten biri cinsel şiddet ile karşılaşmaktadır. Liseye devam eden öğrenciler şiddetin en sık sokak (%39) ile okul ve çevresinde (%34) yaşandığını düşünmektedir (TBMM Araştırma Komisyonu, 2007).

Şiddetin önlenmesi için ergenlerde şiddet davranışına sebep olan şiddet eğiliminin nedenlerini incelemek gerekmektedir. Ekolojik çerçeve, hiçbir faktörün tek başına neden bazı insanların veya grupların kişiler arası şiddet açısından daha yüksek risk altında olduğunu açıklamayacağını ifade etmektedir. Bu model kişiler arası şiddeti birey, ilişki, topluluk ve toplumsal etkileşimin bir sonucu olarak dört düzeyde incelemektedir ([WHO], 2020b). Dolayısıyla ergenlerin şiddet eğilimi birçok risk faktörü ile bağlantılı olabilmektedir. Şiddet eğilimini etkileyen önemli faktörlerden biri cinsiyettir ve yapılan araştırmalar yetişkinlerde olduğu gibi ergen gruplarında da erkeklerde şiddet eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Balcı-Çelik vd., 2016; Gençoğlu vd., 2014; Haskan-Avcı & Yıldırım, 2015; Ögel vd., 2006; Özgür vd., 2011). Şiddeti normalleştiren ebeveyn tutumu, akran suçluluğu ve yaşanan mahallede uyuşturucu maddeye erişimin olması (Herrenkohl vd., 2000), görsel medyanın olumsuz etkileri (Tutkun vd., 2017) gibi çevresel ve toplumsal faktörler ile aileden algılanan sosyal desteğin azlığı (İskender & Taş, 2018), aile içi şiddetin varlığı (Kitzmann vd., 2003; Kulakçı-Altıntaş & Ayaz-Alkaya, 2019), hiperaktivite (Herrenkohl vd., 2000), düşük akademik performans (Haskan-Avcı & Yıldırım, 2015), düşük okul aidiyeti ve bağlılığı (Ahmadabadi vd., 2013), yalnızlık düzeyi (Haskan-Avcı & Yıldırım, 2014) gibi ailesel ve kişisel faktörlerin ergenlerdeki şiddet eğilimini arttırdığı görülmektedir.

Şiddet eğilimine neden olan ve yukarıda bahsedilen pek çok sosyal etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerin kendisi kadar bireylerin bu gibi durumlarda yaşadıkları sorunları çözme biçimleri de şiddet davranışı ile ilişkili görülmektedir. Sorun çözme, insanların günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlarda olası çözümleri belirleyebilmek için gerçekleştirilen bilişsel-davranışsal süreç olarak tanımlanmaktadır (D’Zurilla vd., 2004). Sosyal sorun çözme ise günlük yaşamda karşılaşılan hem içsel hem de kişiler arası sorunların çözüm sürecini ifade etmektedir; sosyal sıfatı sadece belirli bir alandaki herhangi bir sorunun çözümünü ifade etmeyip aynı zamanda, gündelik sosyal ortamdaki meydana gelen sorunların çözüm sürecini vurgulamaktadır (D’Zurilla & Maydeu-Olivares, 1995). Özetle sosyal sorun çözme bir bireyin günlük yaşamda karşılaştığı özgül sorunları etkili ve uyum sağlayıcı başa çıkma becerilerini keşfetme veya ortaya koyma girişimleridir (D’Zurilla & Nezu, 1982). Sorunların çözümünde bireylerin tepkileri arasındaki farklılıklar, sosyal sorun çözme yöntemlerine ilişkin özgün durumları oluşturur. Bu yöntemler, kişilerin bulunduğu ortama, kişisel

özelliklerine, aldığı eğitime, disipline, ebeveyn tutumlarına kısacası etkileşimde bulunduğu bireylere göre değişmektedir (Özcan & Öğülmüş, 2010).

Sosyal sorun çözme konusundaki araştırmaların çoğunda, sorun çözme terapisti D'Zurilla ve arkadaşları tarafından geliştirilen sosyal sorun çözme modeli kullanılmıştır (D'Zurilla & Goldfried, 1971; D'Zurilla & Nezu, 1990; Nezu vd., 1989). Bu modele göre, sosyal sorun çözme; sorun yönelimi ve sorun çözme tarzı olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Sorun yönelimi, bireyin gerçek yaşamda karşılaştığı sorunları çözmeye yarayan bilişsel-duyuşsal şemaları, sorun çözme tarzı ise bilişsel-davranışsal eylemleri temsil etmektedir. Sorun yönelimi, olumlu sorun yönelimi ve olumsuz sorun yönelimi olmak üzere iki temel boyutta ele alınmaktadır. Olumlu sorun yönelimi, bireyin sorunla karşılaştığında bunu bir fırsat olarak görüp sorunu çözebileceğine inanma iken olumsuz sorun yönelimi, bireyin gerçek yaşamda karşılaştığı sorunları kendisi için tehlike olarak görme ve kendisini yetersiz hissetme eğilimini ifade etmektedir. Sorun çözme tarzları ise akılcı sorun çözme, dikkatsiz-dürtüsel sorun çözme ve kaçınan sorun çözme olmak üzere üç temel boyutta ele alınmaktadır (D'Zurilla vd., 2004).

Ergenlik döneminde yetişkin olma çabası içinde olan gencin benlik karmaşası ve uyum problemleri artmakta ve ergenin sağlıklı bir kimlik geliştirebilmesi, karşılaştığı problemleri çözebilmedeki etkililiği ile ilişkilendirilmektedir. Sosyal problem çözme becerilerindeki eksiklikler, özellikle ergenlik döneminde öfke, saldırganlık ve davranış bozuklukları gibi sonuçlara yol açabilmektedir (Kesen vd., 2007; Korkut, 2002; Şahin, 2000). Literatürde benzer bir şekilde sosyal sorun çözme becerilerinin kişiler arası ilişkilerin niteliği ve daha az kişiler arası problem yaşama ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Sumi, 2012). Ayrıca okul şiddeti kapsamında etkili sorun çözme becerilerinde model olmanın önemli bir unsuru oluşturduğu vurgulanmaktadır (Türkü, 2011). Bu bağlamda sorun çözme hem psikolojik uyumda önemli bir etmen (Maydeu-Olivares & D'Zurilla, 1997) hem de uyumu artıran bir baş etme stratejisi olarak ele alınmaktadır (D'Zurilla & Nezu, 1986, 1990).

Şiddet eğilimine etki eden sosyal faktörler incelendiğinde, ergen bireylerdeki şiddet eğiliminin sosyal sorun çözme becerilerinin yanı sıra duygu farkındalığı ve davranışların düzenlenmesini vurgulayan duygusal zekâ değişkenine göre de değerlendirilmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Duygusal zekâ; kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını gözlemlemesini, kendi duyguları ile başkalarının duyguları arasında ayırım yapmasını ve kişinin düşüncelerini ve eylemlerini yönlendirebilmek için duygularıyla ilgili elde ettiği bilgiyi kullanma becerisini içeren bir sosyal zekâ türüdür (Salovey & Mayer, 1990). Salovey ve Mayer (1990) tarafından geliştirilen modelde duygusal zekâ üç farklı bileşenden oluşan bir şemsiye kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bileşenler; (1) duyguların sözlü ve sözsüz değerlendirilmesi ve ifade edilmesi, (2) kişinin kendisinin ve diğer kişilerin duygularını düzenlenmesi ve (3) sahip olduğu duygusal bilgiyi problem çözmeye kullanmasıdır (Mayer & Salovey, 1993; Petrides & Furnham, 2000). Son yıllarda daha kapsamlı duygusal zekâ modellerinin ortaya konulduğu görülmektedir. Bu çalışmada da benimsenen "özellik duygusal zekâ modeli" bunlardan biridir. Bu model önceki modellerde bulunan birçok kişisel niteliği içermesi nedeni ile ikinci nesil bir model olarak düşünülmektedir (Cherniss, 2010). Özellik duygusal zekâ yaklaşımı, büyük ölçüde empati, iyimserlik ve dürtüsellik gibi kişilik değişkenlerine dayanır ancak genellikle duygusal zekânın temel öğelerinden ziyade onunla potansiyel olarak bağlantılı görünen diğer belirsiz birçok yapıyı da (örneğin; motivasyon, öz farkındalık, mutluluk) içermektedir (Petrides & Furnham, 2000). Özellik duygusal zekâ duygu ile ilgili öz algıları ve eğilimleri ifade etmektedir (Petrides & Furnham, 2003).

Duygusal zekâyâ yönelik yapılan araştırmalarda yüksek duygusal zekânın kişiler arası ilişkilerle anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu ve bu ilişkilerde kolaylaştırıcı bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Brackett vd., 2004; Schutte vd., 2001). Lopes ve diğerleri (2003, 2004) de duygusal zekânın bir alt boyutu olan duyguları düzenleme boyutunun kişiler arası çatışma ve gerilimi önlediğini ve bireylerin arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin kalitesini arttırdığını ortaya koymuşlardır. Yılmaz-Karabulutlu ve diğerleri (2011) bireylerin duygusal zekâ seviyesi arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığını ve Köksal ve İşmen-Gazioğlu (2007) ise ergenlerde duygusal zekâ ile mantıklı karar verme stratejisi arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu tespit

etmiştir. Araştırmalar doğrultusunda duygusal zekâ bireylerin hem sosyal dünyalarında daha etkili olmalarına hem de kendilerine zarar verici davranışlarda bulunmamaları konusunda yardımcı olmaktadır (Brackett vd., 2011).

Sonuç olarak, okullardaki şiddet olaylarının anlaşılması ve önlenmesinde şiddet eğilimi kavramının önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilmektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde şiddet eğiliminin çeşitli toplumsal (Kodan-Çetinkaya, 2013), ailesel (Gençoğlu vd., 2014), bireysel (Kılıçarslan & Parmaksız, 2020) ve okulla (Sağlam & İkiz, 2017) ilgili faktörlerle ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Fakat bireylerin olumsuz durumlarla etkili bir şekilde başa çıkmasına ve şiddetin önlenmesine katkı sağlayabilecek sosyal değişkenlerin bir arada ele alındığı çalışmaların sınırlı sayıda olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda mevcut araştırmanın amacı ergenlerde şiddet eğiliminin açıklanmasında cinsiyet, sosyal sorun çözme ve duygusal zekânın rolünün incelenmesidir. Bu çalışmadan elde edilecek bulguların şiddet eğilimi literatürüne ve bu konuda hazırlanacak önleyici çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışma nicel araştırma yaklaşımlarından ilişkisel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel yöntem, değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklama ve oluşabilecek sonuçları tahmin etme fırsatı sunar (Gürbüz & Şahin, 2018). Araştırmacılar ilişkisel araştırmada, istatistiksel testler ile iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin düzeyini (Tekbıyık, 2015) değişkenlere müdahale etmeden belirlemeye çalışır (Fraenkel vd., 2012).

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Olasılıklı (rastgele) olmayan örnekleme yöntemleri içerisinde değerlendirilen uygun örnekleme kolayda veya kazara örnekleme (convenience, accident sampling) olarak da bilinmektedir (Gürbüz & Şahin, 2018). Genellikle rastgele örnekleme seçimin zor olduğu durumlarda (Fraenkel vd., 2012), araştırmacıların kolay ulaşım sağlayabilecekleri veya gönüllü olabilecek bireyleri örnekleme dâhil ettiklerinde başvurduğu bir yöntemdir (Johnson & Christensen, 2014). En ucuz yoldan ve hızlı veri toplamaya imkân tanıdığı için son dönemde çalışmalarda sıkça başvurulan bir örnekleme yöntemidir (Karagöz, 2017). Ölçek kullanımlarına ilişkin gerekli izinler alındıktan sonra araştırmanın gerçekleştirilmesi için ilgili birimden Etik Kurul Onayı alınmıştır. Pandemi sürecine yönelik alınan tedbirler kapsamında yüz yüze eğitim öğretime verilen ara ve akabinde yaz tatilinin araya girmesi sebebiyle veriler online form ile toplanmıştır.

Çalışma grubu 28'i lise mezunu, 372'si öğrenimine devam eden toplam 400 ergen bireyden oluşmaktadır. Yaşları 14 ile 18 (Ort=16,42, SS=1,046) arasında değişen katılımcıların 295'i (%73,8) kadın, 105'i (%26,2) erkektir. Katılımcılardan 312'si (%78) Anadolu lisesi, 59'u (%14,8) mesleki-tekniik lise ve imam-hatip lisesi, 29'u (%7,2) ise fen lisesine kayıtlı olduğunu bildirmiştir. Ailesinin gelir seviyesinin ortalamasının altında olduğunu belirten katılımcı sayısı 261 (%55,3) iken orta ve ortalamasının üzerinde olduğunu aktaranların ise 139'dur (%44,7).

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

2.3.1. Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından, çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Formda öğrencilerin sınıf düzeyi, yaşı, cinsiyeti, kayıtlı buldukları lise türü ve ailelerinin gelir seviyesi hakkında sorular bulunmaktadır.

2.3.2. Şiddet Eğilimi Ölçeği

Haskan ve Yıldırım (2012) tarafından geliştirilen ölçek, toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Geçerlik analizi sonucunda toplam varyansın %55,45'ini açıklayan ölçeğin, dört faktörlü (şiddet duygusu, bilişim teknolojileri aracılığıyla şiddet, başkalarına zarar verme düşüncesi, başkalarına şiddet uygulama) bir yapı gösterdiği belirtilmiştir. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin tamamı için iç tutarlık katsayısının ,87, test-tekrar test katsayısının ise ,83 olarak bulunduğu aktarılmıştır. Mevcut çalışmada yapılan analiz sonucunda ise iç tutarlık katsayısı ,85 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Sosyal Sorun Çözme Envanteri

D'Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares tarafından geliştirilen envanterin Türkçeye uyarlaması Eskin ve Aycan (2009) tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışmasında ölçme aracının 52 maddelik uzun ve 25 maddelik kısa versiyonun geçerlik ve güvenilirliği ortaya konmuştur. Mevcut çalışmada her bireri 5'er maddeden oluşan 5 faktörlü (olumlu sorun yönelimi, negatif sorun yönelimi, akılcı sorun çözme tarzı, dürtüsel-özensiz sorun çözme tarzı, kaçınan sorun çözme tarzı) kısa formu kullanılmıştır.

İlgili çalışmanın örneklem grubunun üniversite öğrencilerinden oluşması sebebiyle mevcut çalışmada ergen grubuyla tekrar geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Güvenirlik analizi için iç tutarlılık katsayısına bakılmış olup ölçeğin tamamı için ,71, alt boyutlar için ise sırasıyla ,72, ,78, ,78, ,64 ve ,76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin 5 faktörlü yapısını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan birinci düzey faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir ve mükemmel uyum düzeyinde olduğu tespit edilmiştir ($X^2/sd=2,18$, CFI=,90, GFI=,90, AGFI=,87, RMSEA=,05).

2.3.4. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu

Petrides ve Furnham tarafından geliştirilen ölçeğin Türk kültürüne uyarlaması Deniz ve diğerleri (2013) tarafından yapılmıştır. Toplam 20 maddeden oluşan ölçek her biri dörder madde olan dört alt boyutlu (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik) bir yapıya sahiptir. Dört maddenin ise toplam puan alınırken hesaplamaya dâhil edildiği ancak herhangi bir faktör altında yer almadığı belirtilmiştir.

Uyarlama çalışmasının üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmesi sebebiyle mevcut çalışmada geçerlik ve güvenilirlik analizleri ergen grubu üzerinde tekrar yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda iç tutarlık katsayısı ,81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yapısını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir seviyede olduğu tespit edilmiştir ($X^2/sd=3,24$, CFI=,85, GFI=,91, AGFI=,87, RMSEA=,08).

2.4. Verilerin analizi

Verilerin analizinde SPSS 23.0 paket programı ile AMOS 20.0 grafik programı kullanılmıştır. Araştırma grubuna ve araştırmanın diğer değişkenlerine ait bilgilere tanımlayıcı istatistik teknikleri kullanılarak ulaşılmıştır. Analizlerde hangi istatistiksel tekniklerden yararlanılacağına karar vermek için verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda basıklık ve çarpıklık katsayılarının +1,50 ile -1,50 arasında yer aldığı dolayısıyla verilerin parametrik işlemler için uygun olduğu görülmüştür (Seçer, 2015; Tabachnick & Fidell, 2013).

Tablo 1.

Değişkenlere İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Değişken	n	©	SS	Basıklık	Çarpıklık
Şiddet Eğilimi	400	31,39	6,07	-,26	,43
Olumlu Sorun Yönelimi ^a	400	13,17	3,98	-,30	-,35
Negatif Sorun Yönelimi ^a	400	7,97	4,40	-,26	,41
Akılcı Sorun Çözme Tarzı ^a	400	12,88	4,10	-,28	-,32
Dürtüsel-Özensiz Sorun Çözme Tarzı ^a	400	6,11	3,89	,29	,63
Kaçınan Sorun Çözme Tarzı ^a	400	4,71	3,90	1,33	1,23

İyi Oluş ^b	400	20,57	4,59	-,26	-,46
Öz Kontrol ^b	400	15,88	4,87	-,57	,08

Tablo 1. Devamı

Değişkenlere İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Duygusalılık ^b	400	18,12	4,55	-,15	-,29
Sosyalılık ^b	400	20,34	5,09	-,49	-,44

a= Sosyal Sorun Çözme'nin alt boyutları, b= Duygusal Zekâ'nın alt boyutları

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 11.09.2020

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 81614018-000-E.329

3. BULGULAR

Sosyal sorun çözme ve duygusal zekânın alt boyutları ile cinsiyet değişkeninin ergenlerdeki şiddet eğilimini açıklama düzeylerini ortaya koyabilmek için çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Regresyon analizinden önce çoklu bağlantı problemi olup olmadığını ortaya koymak için değişkenler arasındaki ilişkilere Pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Korelasyona ilişkin sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Şiddet Eğilimi	1										
2. Cinsiyet	,26**	1									
3. Olumlu Sorun Yönelimi ^a	-,13*	-,08	1								
4. Negatif Sorun Yönelimi ^a	,13**	-,26**	-,27**	1							
5. Akılcı Sorun Çözme Tarzı ^a	-,12*	-,12*	,65**	-,05	1						
6. Dürtüsel-Özensiz SÇT ^a	,19**	,00	-,11*	,35**	-,18**	1					
7. Kaçınan SÇT ^a	,22**	,07	-,25**	,36**	-,18**	,38**	1				
8. İyi Oluş ^b	-,14**	,08	,44**	-,35**	,31**	-,09	-,20**	1			
9. Öz Kontrol ^b	-,13*	,22**	,29**	-,56**	,16**	-,28**	-,26**	,40**	1		
10. Duygusalılık ^b	-,14**	,16**	,18**	-,25**	,20**	-,15**	-,20**	,32**	,30**	1	
11. Sosyalilik ^b	,07	,08	,38**	-,42**	,24**	-,22**	-,27**	,42**	,31**	,25**	1

* $p < ,05$ ** $p < ,01$ a= Sosyal Sorun Çözme'nin alt boyutları, b= Duygusal Zekâ'nın alt boyutları

Çoklu bağlantı sorunu (multicollinearity), bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yüksek ($r = ,90$ ve üzeri) olması durumunda ortaya çıkmaktadır (Pallant, 2016). Tablo 2 incelendiğinde en yüksek ilişkinin ,65 ($p < ,01$)

değeri ile sosyal sorun çözmenin alt boyutları olan olumlu sorun yönelimi ve akılcı sorun çözme tarzı değişkenleri arasında olduğu görülmektedir. Bu durum modelde çoklu bağlantıya ilişkin bir problem olmadığını ortaya koymaktadır. Bununla beraber Durbin Watson testi kullanılarak çoklu doğrusal regresyon analizinde oto korelasyon durumu incelenmiştir. Kalaycı (2010) test sonucunun 1,5-2,5 aralığında olması gerektiğini belirtmektedir. Mevcut çalışmada elde edilen sonucun (1,788) beklenen değer aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizinin model özeti Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.*Çoklu Doğrusal Regresyon Model Özeti*

Model	R	R ²	ΔR ²	TSH	Değişim İstatistikleri				
					ΔR ²	ΔF	df1	df2	p
1	,46	,21	,19	5,47	,11	10,203	10	389	,000

TSH= Tahmini Standart Hata

Tablo 3 incelendiğinde Enter yönteminden yararlanılarak yapılan analiz sonucunda kurulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir ($F_{10, 389}=10,203$, $p<,001$). Yordayıcı değişken olarak seçilen cinsiyet, sosyal sorun çözme (olumlu sorun yönelimi, negatif sorun yönelimi, akılcı sorun çözme tarzı, dürtüsel-özensiz sorun çözme tarzı ve kaçınan sorun çözme tarzı) ve duygusal zekâ (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik) düzeylerinin, ölçüt değişkeni olan ergenlerde şiddet eğilimi ile ilgili açıkladığı varyans %21 ($R^2=,21$), kurulan modelin bağımlı değişkene ilişkin açıkladığı varyans ise %19'dur ($\Delta R^2=,19$). Regresyon analizlerinde etki büyüklüğünü hesaplamak üzere Cohen'in (1988) ortaya koyduğu formül ile yapılan hesaplama neticesinde modelin orta düzeyde etki büyüklüğüne sahip olduğu belirlenmiştir ($f^2=,27$). Bağımlı değişkeni açıklayan katsayılar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.*Ergenlerde Şiddet Eğiliminin Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi*

Değişken	B	SH	β	t	p	%95 GA
Sabit	24,07	2,50		9,61	,001	[19,14, 28,99]
Cinsiyet	4,14	,68	,30	6,12	,001	[2,81, 5,47]
Olumlu Sorun Yönelimi	-,05	,10	-,03	-,46	,64	[-,25, ,15]
Negatif Sorun Yönelimi	,20	,09	,15	2,35	,02	[,03, ,37]
Akılcı Sorun Çözme Tarzı	-,02	,09	-,01	-,16	,87	[-,20, ,17]
Dürtüsel-Özensiz Sorun Çözme Tarzı	,17	,08	,11	2,10	,04	[,01, ,33]
Kaçınan Sorun Çözme Tarzı	,17	,08	,11	2,09	,03	[,01, ,33]
İyi Oluş	-,18	,07	-,13	-2,38	,02	[-,32, -,03]
Öz Kontrol	-,05	,07	-,04	-,67	,50	[-,19, ,09]
Duygusallık	-,16	,07	-,12	-2,42	,01	[-,29, -,03]
Sosyallik	,33	,06	,28	5,12	,001	[,20, ,46]

SH= Standart Hata GA=Güven Aralığı

Tablo 4 incelendiğinde cinsiyet ($\beta=,30$, $p<,001$), sosyal sorun çözmenin alt boyutlarından negatif sorun yönelimi ($\beta=,15$, $p<,05$), dürtüsel-özensiz sorun çözme tarzı ($\beta=,11$, $p<,05$), kaçınan sorun çözme tarzı ($\beta=,11$, $p<,05$), duygusal zekânın alt boyutlarından ise iyi oluş ($\beta=-,13$, $p<,05$), duygusallık ($\beta=-,12$, $p<,05$) ve sosyallik ($\beta=,28$, $p<,001$) değişkenlerinin ergenlerde şiddet eğilimi düzeylerinde anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Ergenlerdeki şiddet eğiliminde cinsiyet, sosyal sorun çözme ve duygusal zekânın yordayıcı rolünün incelendiği bu çalışmada cinsiyet değişkeninin anlamlı yordayıcı olduğu görülmüştür. Buna göre çalışmadaki erkek öğrencilerin şiddet eğilimleri daha yüksek düzeydedir. Bu sonuçla tutarlı olarak cinsiyet değişkeni için literatür incelendiğinde yapılan araştırmaların çoğunda erkeklerin şiddet eğiliminin kadınlara göre daha

yüksek görülmektedir (Balci-Çelik vd., 2016; Gençoğlu vd., 2014; Haskan-Avcı & Yıldırım, 2015; Ögel vd., 2006; Özgür vd., 2011; Soylu & Kumcağz, 2019). Şiddetin nedenlerini inceleyen biyolojik perspektif şiddet davranışının genetik, doğuştan ve organik nedenlerine odaklanmaktadır. Biyolojik araştırmaların odak noktası genetik kusurlar, beyin hasarı, nörotransmitterler, hormonlar, nöropatoloji, beyin enfeksiyonları ve beyni etkileyen tıbbi hastalıklardır. Şiddetli ve saldırgan davranışların gelişiminde travmaya bağlı olarak beyindeki yapısal veya işlevsel değişiklikler de etkili olmaktadır (Ali & Naylor, 2013). Diğer yandan yapılan araştırmalar incelendiğinde genellikle şiddet eğiliminin yordayıcısı olarak toplumsal cinsiyet rollerine vurgu yapılmakta ve şiddet eğiliminin erkeklerde daha yüksek olmasının nedeni olarak toplumsal cinsiyet rolleri ve algılamaları gösterilmektedir (Balci-Akpınar vd., 2019; Kodan-Çetinkaya, 2013; Kul-Uçtu & Karahan, 2016; Özpulat, 2017). Toplumumuzda kadınlar genellikle öfkelerini daha iyi kontrol edip uyumlu bir şekilde ifade ederken, erkekler ise öfkelerini şiddete dönüştürmeye daha eğilimlidirler. Diğer yandan Aydın ve diğerleri (2015) yürüttükleri çalışmalarında 12-14 yaş aralığındaki ergenlerde şiddet eğiliminin cinsiyete göre farklılaşmadığını hatta iki grubun ortalamaları birbirine yakın olsa da kız öğrencilerin şiddet eğiliminin az bir farkla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu sonucun örneklemin az sayıda kişiden oluşmasından ya da çalışmanın yapıldığı araştırma grubundan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada şiddet eğilimini anlamlı düzeyde açıklayan bir diğer değişken sosyal sorun çözmedir. Mevcut araştırmada ergenlerde şiddet eğiliminin açıklanmasında sosyal sorun çözmenin “negatif sorun yönelimi”, “dürtüsel-özensiz sorun yönelimi” ve “kaçınan sorun yönelimi” alt boyutlarının modele anlamlı katkısı olduğu; “olumlu sorun yönelimi” ve “akılcı sorun yönelimi” alt boyutlarının modele anlamlı katkısı olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada ergenlerin şiddet eğiliminin açıklanması için oluşturulan modele anlamlı katkı sağlayan negatif sorun yönelimi, ergenin mevcut sorunu bir tehdit olarak algılaması, çözemeyeceğine yönelik güçlü bir inanç ve sorun karşısında öfke ve şiddet gibi kontrolsüz davranış gösterme gibi durumları içermektedir (Belzer vd., 2002). Literatürde benzer sonuçların gözlemlendiği çalışmalar mevcuttur. D’Zurilla ve diğerleri (2003), negatif yönelimin bireyin öfke duygusunu izleyen saldırganlık ile önemli birlikteliği olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmalar ayrıca şiddet eğilimi olan ergenlerin etrafındaki bireylerin davranışlarını saldırgan ve düşmanca algılayarak sorun ile ilgili olumlu göstergelere daha az dikkat etme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Dodge vd., 1990). Bu durum ergenin soruna karşı negatif ve etkisiz problem çözme yöntemlerini kullanmasına böylece saldırgan davranışlara neden olmaktadır (Lochman & Dodge, 1994; Quiggle vd., 1992). Modele anlamlı katkı sağlayan bir diğer alt değişken olan “dürtüsel-özensiz sorun yönelimi” işlevsel olmayan bir yaklaşım olarak bireyin aklına ilk gelen veya sadece birkaç çözüm yolu doğrultusunda hareket etmesi olarak tanımlanır. Bu durum sorun çözme sürecinin sistemsiz ve yetersiz olmasına neden olabilmektedir (Belzer vd., 2002). Jaffee ve D’Zurilla (2003) araştırmalarında, bireyin soruna dürtüsel-özensiz yaklaşımının öfke ve saldırganlık ile ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Etkisiz sorun çözme yaklaşımlarının ergenlerde şiddet içeren saldırgan davranışlara neden olduğu bilinmektedir (Lochman & Dodge, 1994; Quiggle vd., 1992). Modele anlamlı katkı sağlayan sosyal sorun çözme değişkeninin alt boyutlarından bir diğeri “kaçınan sorun yönelimi” dir. Bu yöntemi tercih eden bireyler sorunu çözmek yerine erteleme ve sorundan kaçınmayı tercih ederler (D’Zurilla & Goldfried, 1971). Türkiye Ergen Profili Araştırma sonuçları ergenlerin, sorunlara yönelik tepkilerinin genel olarak sorunlardan kaçmak olduğu ortaya koymuştur. Ayrıca sorunun çözümüne yönelik hiçbir çabada bulunmayıp sorun karşısında kızgınlık, saldırganlık sergileyenlerin oranının %23 olduğu tespit edilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı-Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2014). D’Zurilla ve diğerleri (2003) araştırmalarında, bireyin kaçınan bir stil sergilemesi sonucunda öfke ve saldırganlık görüldüğünü ortaya koymuşlardır. Bu çalışmaların araştırma sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada ergenlerin şiddet eğiliminin açıklanmasında sosyal sorun çözme değişkeninin pozitif alt boyutlarının (akılcı sorun yönelimi ve olumlu sorun çözme yönelimi) yordayıcı rolü anlamlı değildir. Fakat çalışmadaki korelasyonel ilişkilere bakıldığında, bu iki pozitif alt boyutun düşük düzeyde de olsa şiddet

eğilimi ile negatif yönde anlamlı ilişkileri olduğu görülmektedir. Literatürde de bu pozitif boyutların şiddet ile negatif ilişkilerini vurgulayan çalışmalar mevcuttur. Danışık (2005) tarafından yapılan çalışmada olumlu sorun yöneliminin olması ve akılcı sorun çözme basamaklarının bilinmesinin bireyin öfke kontrolüne önemli bir etkisi olduğu bulgulanmıştır. Akılcı sorun çözme becerilerindeki eksikliğin problemi inkâr etme ve sorunun getirdiği stresi saldırgan davranışlar ile dışa vurma (Recklitis & Noam, 1999) gibi durumlarla şiddete yol açtığı bilinmektedir. Birçok araştırmada (Özdemir vd., 2013; Kabasakal vd., 2016) akılcı sorun çözme ve düşük saldırganlık arasındaki ilişki ortaya koyulmuştur. Ergenlik döneminde bireylerin zorlayıcı yaşam olaylarıyla baş etme düzeyleri daha düşüktür. Kimi zaman bu durum ergenlerin geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak sorunların çözümüne yönelik umutsuzluk yaşamalarına neden olabilir. Karşılaştığı sorunun çözümlenemeyeceğini düşünen bireyler sonuç olarak öğrenilmiş çaresizlik yaşayabilirler (Kulaksızoğlu, 2009). Ergenlerin bu gibi soruna yönelik olumlu yaklaşım yerine öğrenilmiş çaresizlik gibi bakış açıları geliştirebilmesi bu çalışmanın örneklemini için de düşünülebilir. Ayrıca elde edilen sonucun çalışma grubunun akılcı sorun çözme sürecindeki temel beceri eksikliğinden kaynaklanmış olabileceği gibi negatif boyutların yordayıcılığının daha güçlü olması ile de baskılanmış olabileceği değerlendirilmektedir.

Mevcut araştırmada duygusal zekânın iyi oluş, duygusallık ve sosyallik alt boyutlarının şiddet eğilimini yordadığı, ancak öz kontrol alt boyutunun modele anlamlı katkı sağlamadığı tespit edilmiştir. Literatürde duygusal zekânın alt faktörü olarak iyi oluş ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat iyi oluş faktörünün bireyin yaşam deneyimlerine ilişkin mutlu ve doyunluğa ulaşmış hissetmesi ile duygusal zekâ düzeyine katkı sağlayacağı ve şiddet eğilimi üzerinde negatif bir etkisinin olacağı söylenebilmektedir. Duygusal zekâ ve şiddet eğilimini ele alan çalışmalar incelendiğinde, ergen grubuyla yürütülen bir araştırmada duygusal zekânın şiddet eğiliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur (Balcı-Çelik vd., 2016). Benzer bir şekilde pek çok çalışma duygusal zekânın saldırganlıkla negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. (García-Sancho vd., 2014; Masoumeh vd., 2014; Shahzad vd., 2013). Duygusal zekânın şiddet eğilimini yordayan alt boyutlarından bir diğeri duygusallıktır. Duygusal zekâ modelinin yeniliğinden bu alt faktörü doğrudan ele alan çalışmalar sınırlıdır. Fakat daha önceki kuramlarda duygusallık boyutu duygu düzenlemeye denk gelmektedir ve bu konuda yapılan çalışmalar genellikle duygusallık/duygu düzenleme ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Bireylerin negatif duygusallığı veya duygu düzenleme güçlükleri saldırganlık düzeylerini arttırmaktadır. Bunun aksine pozitif duygusallık veya duygu düzenleme becerileri ise saldırganlıkla negatif bir ilişkiye sahiptir ve bireylerin saldırgan eğilimlere karşı koruyucu bir rol oynamaktadır (Cenkseven-Önder & Canoğulları, 2020; Garofalo & Velotti, 2017; Holley vd., 2017; Jaffe vd., 2015; Özdevicioğlu vd., 2013; Roberton vd., 2014). Genel olarak bu veriler, uyumsuz duygu düzenlemenin saldırgan davranışla ve şiddet eğilimi ile ilişkili olduğu hipotezini desteklemektedir. Bu çalışmada ergenlerin şiddet eğiliminin açıklanması için oluşturulan modele anlamlı katkı sağlayan duygusal zekâ değişkeninin alt boyutlarından biri sosyalliktir. Literatürde duygusal zekânın alt boyutu olan sosyallik ile şiddet eğilimini inceleyen çalışmalar mevcuttur. Ümit'in (2010) çalışmasında, ergenlerin saldırganlık ölçeği puanları ile kişisel beceriler alt boyutundan aldıkları puanlar arasında, düşük düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulgulanmıştır. Kaynak (2013) üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyi ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında duygusal zekânın kişiler arası ilişkiler alt boyutunun saldırganlık düzeyinde anlamlı yordayıcı olduğunu, duygusal zekâ düzeyi arttıkça saldırganlık eğiliminin azaldığını ortaya koymuştur. Görüldüğü gibi literatürde araştırma sonuçlarını desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. Diğer bir yandan Keltikangas-Jarvien'in (2002) ergen grubunda saldırganlık, problem çözme stratejileri ve sosyal kabul ilişkisi üzerine yürüttükleri çalışmasında sosyal kabul gören ergenlerin saldırganlıklarının farkında olmadıkları bulgulanmıştır. Ayrıca Dishion ve diğerleri (1991), Bartusch ve diğerleri (1997), Hayes (1997), Vitaro ve diğerleri (1997), Downs ve diğerleri (1997) sapan akran grubuna sahip olmanın suç içeren davranışlar ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma bulguları bu tarz akran gruplarına sahip olmanın saldırgan ve uygun olmayan davranışlara önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmalardan hareketle

araştırma bulgularında yer alan sosyallik kavramı ile şiddet eğilimi arasındaki pozitif ilişki örneklem grubunun sosyal kabul görme düzeyleri ve sahip olduğu olumsuz akran çevresi ile ilişkili olabilmektedir.

Araştırmada duygusal zekânın alt faktörlerinden öz kontrolün şiddet eğiliminin açıklanmasına katkı sağlamadığı ancak şiddet eğilimi ile negatif yönde ve anlamlı düzeyde korelasyonel ilişki gösterdiği bulunmuştur. Literatürde bu araştırmada ele alındığı şekliyle öz kontrol ile şiddet eğilimini ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Araştırma bulgusunun yorumlanmasında benzer yapıların ele alındığı çalışmalar incelenmiştir. Öz kontrolü ayrı bir değişken olarak ele alan çeşitli araştırmalar incelendiğinde uzunlamasına bir araştırmada yüksek öz kontrol düzeyinin saldırgan ve suçlu davranışları tutarlı olarak azalttığı (De Kemp vd., 2009), ergenlerin genel öz kontrollerinin hem şiddet içeren hem de şiddet içermeyen suçlarla negatif yönde anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur (Chan & Chui, 2017). Lei ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen bir meta analiz çalışmasında öz kontrol ile saldırganlık yapılarının negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki gösterdiği ortaya koyulmuştur. Sözü edilen araştırmalar çalışmada ortaya konan şiddet eğiliminin açıklanmasına anlamlı katkı sağlamasa da öz kontrol ile şiddet eğilimi arasındaki negatif ilişkiyi destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, ergenlerin şiddet eğiliminin incelendiği bu çalışmada; cinsiyet, sosyal sorun çözmenin alt boyutlarından negatif sorun yönelimi, dürtüsel-özensiz sorun çözme tarzı, kaçınan sorun çözme tarzı, duygusal zekânın alt boyutlarından ise iyi oluş ve duygusallık değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar olduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak erkeklerde ve sosyal sorun çözme becerilerinde negatif tarzları kullananlarda şiddet eğiliminin daha fazla görülebileceği sonucuna varılmaktadır. Bununla birlikte duygusal zekânın gelişmiş düzeyde olması şiddet eğiliminin görülme olasılığını azaltmaktadır. Devlet politikalarında öncelikli hale gelen okullarda şiddetin önlenmesi konusunda bu araştırmanın bulguları katkı sağlayıcı niteliktedir. Bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak ergenlik dönemindeki öğrencilere olumlu sorun çözme ve duygusal zekâ becerilerinin kazandırılmasına dair programların geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca cinsiyet faktörünün önemi göz önünde bulundurulduğunda, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili farkındalık çalışmaları yapılabilir ve yanlış örneklerin azaltılması yoluna gidilebilir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Mevcut çalışmada ele alınan duygusal zekâ modelinin yeniliği nedeniyle alt faktörleri ile ilgili yeterli sayıda çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle güncel duygusal zekâ modelini ele alan çalışmalara devam edilmesi önemli görülmektedir. Ayrıca bu çalışmada 14-18 yaş arası ergenler ele alınmıştır. Gelecek çalışmalarda ön ergenlik ve geç ergenlik olmak üzere örneklemin daha geniş bir yaş grubundan seçilmesi önerilmektedir. Bir diğer sınırlılık araştırmanın kesitsel çalışma ve tarama çalışması olarak planlanmasıdır. Oysa ergenlerdeki şiddet eğilimini açıklayabilecek çok fazla değişken olduğu bilinmektedir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda daha kapsamlı bulguların elde edilmesi amacıyla karma desen araştırmalara ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Kaynakça/Reference

- Ahmadabadi, Z., Poshtmashhadi M., & Panaghi, L. (2013). School connection and the impact of violent friends on adolescents' tendency to violence. *Practice in Clinical Psychology*, 1(1), 41-47.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı-Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2014). *Türkiye'de Ergen Profili Araştırması 2013*. Uzerler Matbaacılık. <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/indirilebilir-yayinlar/68-turkiye-ergen-profil-arastirmasi-tepa-2013.pdf>
- Ali, P. A., & Naylor, P. B. (2013). Intimate partner violence: A narrative review of the biological and psychological explanations for its causation. *Aggression and Violent Behavior*, 18(3), 373-382. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2013.01.003>
- Aydın, P., Ersoy, A., & Aktaş, N. (2015). Aktif spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Balcı-Akpınar, R., Küçükkoğlu, S., Ejder-Apay, S., Karaca, N., & Balcı, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, toplumsal cinsiyet algıları, şiddet eğilimleri ve şiddetle karşılaşma durumları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 62, 409-430.
- Balcı-Çelik, S., Gençoğlu, C., & Kumcağız, H. (2016). Ergenlerde şiddet eğiliminin yordayıcısı olarak duygusal zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 121-134.
- Bartusch, D. R. J., Lynam, D. R., Moffitt, T. E., & Silva, P. A. (1997). Is age important? Testing a general versus a developmental theory of antisocial behavior. *Criminology*, 35(1), 13-46. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1997.tb00869.x>
- Belzer, K. D., D'Zurilla, T. J., & Maydeu-Olivares, A. (2002). Social problem solving and trait anxiety as predictors of worry in a college student population. *Personality and Individual Differences*, 33(4), 573-585. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00173-8](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00173-8)
- Brackett, M. A., Mayer, J. D., & Warner, R. M. (2004). Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36(6), 1387-1402. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00236-8](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00236-8)
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., & Salovey, P. (2011). Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 88-103. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00334.x>
- Cenkseven-Önder, F., & Canoğulları, Ö. (2020). Ergenlerde saldırganlık: Duygu düzenleme ve duygusal başa çıkmanın rolü. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1198-1208.
- Chan, H. C., & Chui, W. H. (2017). The influence of low self-control on violent and nonviolent delinquencies: A study of male adolescents from two Chinese societies. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 28(5), 599-619. <https://doi.org/10.1080/14789949.2015.1012534>
- Cherniss, C. (2010). Emotional intelligence: Toward clarification of a concept. *Industrial and Organizational Psychology*, 3(2), 110-126. <https://doi.org/10.1111/j.1754-9434.2010.01231.x>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd Ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Çuhadaroğlu-Çetin, F. (2008). Youth and violence. In M.D. Ulusoy (Ed.), *Political violence, organized crimes, terrorism and youth* (pp. 11-21). IOS Press.
- Danışık, N. D. (2005). *Ergenlerin sürekli öfke öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- De Kemp, R. A., Vermulst, A. A., Finkenauer, C., Scholte, R. H., Overbeek, G., Rommes, E. W., & Engels, R. C. (2009). Self-control and early adolescent antisocial behavior: A longitudinal analysis. *The Journal of Early Adolescence*, 29(4), 497-517. <https://doi.org/10.1177/0272431608324474>
- Deniz, M. E., Özer, E., & Işık, E. (2013). Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Kısa Formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 407-419.

- Dishion, T. J., Patterson, G. R., Stoolmiller, M., & Skinner, M. L. (1991). Family, school, and behavioral antecedents to early adolescent involvement with antisocial peers. *Developmental Psychology*, 27(1), 172. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.27.1.172>
- Dodge, K. A., Bates, J. E., & Pettit, G. S. (1990). Mechanisms in the cycle of violence. *Science*, 250, 1678-1683. <https://doi.org/10.1126/science.2270481>
- Downs, W. R., Robertson, J. F., & Harrison, L. R. (1997). Control theory, labeling theory, and the delivery of services for drug abuse to adolescents. *Adolescence*, 32(125), 1-24.
- D'Zurilla, T. J., Chang, E. C., & Sanna, L. J. (2003). Self-esteem and social problem-solving as predictors of aggression in college students. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22, 424-440. <https://doi.org/10.1521/jscp.22.4.424.22897>
- D'zurilla, T. J., & Goldfried, M. R. (1971). Problem solving and behavior modification. *Journal of Abnormal Psychology*, 78(1), 107-126. <https://doi.org/10.1037/h0031360>
- D'Zurilla, T. J., & Maydeu-Olivares, A. (1995). Conceptual and methodological issues in social problem-solving assessment. *Behavior Therapy*, 26(3), 409-432. [https://doi.org/10.1016/S0005-7894\(05\)80091-7](https://doi.org/10.1016/S0005-7894(05)80091-7)
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (1982). Social problem solving in adults. In P. C. Kendall (Ed.), *Advances in cognitive-behavioral research and therapy* (pp. 201-274). Academic Press.
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (1986). *Problem-solving therapy: A social competence approach to clinical intervention*. Springer.
- D'Zurilla, T. J., & Nezu, A. M. (1990). Development and preliminary evaluation of the Social Problem-Solving Inventory. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2(2), 156-163. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.2.2.156>
- D'Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Maydeu-Oliveras, A. (2004). Social problem solving: Theory and assesment. In E. C. Chang, T. J. D'Zurilla, & L. J. Sanna (Eds.), *Social problem solving: Theory, research and training*. American Psychological Association.
- Eskin, M., & Aycan, Z. (2009). Gözden geçirilmiş Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçe'ye (Tr-SSÇE-G) uyarlanması, güvenilirlik ve geçerlik analizi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(23), 1-10.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw-Hill Education.
- García-Sancho, E., Salguero, J. M., & Fernández-Berrocal, P. (2014). Relationship between emotional intelligence and aggression: A systematic review. *Agression and Violent Behavior*, 19, 584-591. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.07.007>
- Garofalo, C., & Velotti, P. (2017). Negative emotionality and aggression in violent offenders: The moderating role of emotion dysregulation. *Journal of Criminal Justice*, 51, 9-16. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2017.05.015>
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., & Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe, yöntem, analiz* (5. baskı). Seçkin Yayınları.
- Haskan, Ö., & Yıldırım, İ. (2012). Şiddet Eğilimi Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 165-177.
- Haskan-Avcı, Ö., & Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 157-168.
- Haskan-Avcı, Ö., & Yıldırım, İ. (2015). Ergenlerde şiddet eğiliminin görülme sıklığı. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 106-124.
- Hayes, H. D. (1997). Using integrated theory to explain the movement in juvenile delinquency. *Deviant Behavior*, 18, 161-184. <https://doi.org/10.1080/01639625.1997.9968051>
- Herrenkohl, T. I., Maguin, E., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Abbott, R. D., & Catalano, R. F. (2000). Developmental risk factors for youth violence. *Journal of Adolescent Health*, 26(3), 176-186. [https://doi.org/10.1016/S1054-139X\(99\)00065-8](https://doi.org/10.1016/S1054-139X(99)00065-8)

- Holley, S. R., Ewing, S. T., Stiver, J. T., & Bloch, L. (2017). The relationship between emotion regulation, executive functioning, and aggressive behaviors. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(11), 1692-1707. <https://doi.org/10.1177/0886260515592619>
- İlgar, M. Z., & Coşkun-İlgar, S. (2018). Şiddet eğiliminde bağlanmanın rolü. *Biruni Sağlık ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 26(3), 176-186.
- İskender, M., & Taş, İ. (2018). Effect of defense styles and social support on the tendency of violence among adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2), 245-257. <https://doi.org/10.15345/iojes.2018.02.017>
- Jaffee, W. B., & D'Zurilla, T. J. (2003). Adolescent problem solving, parent problem solving, and externalizing behavior in adolescents. *Behavior Therapy*, 34(3), 295-311. [https://doi.org/10.1016/S0005-7894\(03\)80002-3](https://doi.org/10.1016/S0005-7894(03)80002-3)
- Jaffe, A. E., Simonet, D. V., Tett, R. P., Swopes, R. M., & Davis, J. L. (2015). Multidimensional trait emotional intelligence and aggressive tendencies in male offenders of domestic violence. *Journal of Family Violence*, 30, 769-781. <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9729-3>
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: Nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (4. Baskıdan Çeviri, Çev. Ed. S. B. Demir) Eğiten Kitap.
- Kabasakal, Z. T., Sağkal, A. S., & Türnüklü, A. (2016). Barış eğitimi programının öğrencilerin şiddet eğilimleri ve sosyal sorun çözme becerileri üzerindeki etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 43-62. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4704>
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asil.
- Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOSS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaynak, A. (2013). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2002). Aggressive problem-solving strategies, aggressive behavior, and social acceptance in early and late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(4), 279-287. <https://doi.org/10.1023/A:1015445500935>
- Kesen, N. F., Deniz, M. E., & Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme yurtları üzerinde bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 353-364.
- Kılıçarslan, S., & Parmaksız, İ. (2020). Ergenlerde şiddet eğiliminin yordayıcıları olarak sosyal kaygı ve duygusal özerklik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1-14. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.680237>
- Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R., & Kenny, E. D. (2003). Child witnesses to domestic violence: A meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), 339-352. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.71.2.339>
- Kodan-Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 21-43.
- Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.
- Köksal, A., & İşmen-Gazioğlu, A. E. (2007). Ergenlerde duygusal zekâ ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 133-146.
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf;jsessionid=0CBE81F2396668E839A049789684F403?sequence=1
- Kul-Uçtu, A., & Karahan, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2882-2905.

- Kulakçı-Altıntaş, H., & Ayaz-Alkaya, S. (2019). Parental attitudes perceived by adolescents, and their tendency for violence and affecting factors. *J Interpers Violence*, 34(1), 200-216. <https://doi.org/10.1177/0886260518807909>
- Kulaksızoğlu, A. (2009). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Lei, H., Chiu, M. M., Quan, J., & Zhou, W. (2020). Effect of self-control on aggression among students in China: A meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 116, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105107>
- Lochman, J. E., & Dodge, K. A. (1994). Social-cognitive processes of severely violent, moderately aggressive, and nonaggressive boys. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(2), 366. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.62.2.366>
- Lopes, P. N., Brackett, M. A., Nezlek, J. B., Schütz, A., Sellin, I., & Salovey, P. (2004). Emotional intelligence and social interaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1018-1034. <https://doi.org/10.1177/0146167204264762>
- Lopes, P. N., Salovey, P., & Straus, R. (2003). Emotional intelligence, personality, and the perceived quality of social relationships. *Personality and Individual Differences*, 35(3), 641-658. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00242-8](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00242-8)
- Maydeu-Olivares, A., & D'Zurilla, T. J. (1997). The factor structure of the Problem Solving Inventory. *European Journal of Psychological Assessment*, 13(3), 206-215. <https://doi.org/10.1027/1015-5759.13.3.206>
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*, 17(4), 433-442. [https://doi.org/10.1016/0160-2896\(93\)90010-3](https://doi.org/10.1016/0160-2896(93)90010-3)
- Masoumeh, H., Mansor, M. B., Yaacob, S. N., Talib, M. A., & Sara, G. (2014). Emotional intelligence and aggression among adolescents in Tehran, Iran. *Life Science Journal*, 11(5), 506-511.
- Nezu, A. M., Nezu, C. M., & Perri, M. G. (1989). *Problem-solving therapy for depression: Theory, research, and clinical guidelines*. John Willey & Sons.
- Ögel, K., Tari, I., & Yılmazçetin-Eke, C. (2006). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. Yeniden Yayınları.
- Özcan, C., & Öğülmüş, S. (2010). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocuklara bilişsel yaklaşıma dayalı kişiler arası sorun çözme eğitiminin katkıları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 9(4), 391-398.
- Özdemir, Y., Kuzucu, Y., & Koruklu, N. (2013). Social problem solving and aggression: The role of depression. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 23(1), 72-81. <https://doi.org/10.1017/jgc.2013.1>
- Özdevicioğlu, M., Can Y., & Akın, M. (2013). Organizasyonlarda pozitif ve negatif duygusallık ile bireysel ve örgütsel saldırganlık arasındaki ilişkiler: Fiziksel aktivitelere katılımın rolü. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 159-172.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., & Baysan-Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Özpuat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.
- Pallant, J. (2016). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi* (Çev. S. Balcı, & B. Ahi). Anı Yayıncılık.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). On the dimensional structure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 29(2), 313-320. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00195-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00195-6)
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2003). Trait emotional intelligence: Behavioural validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. *European Journal of Personality*, 17, 39-57. <https://doi.org/10.1002/per.466>
- Quiggle, N. L., Garber, J., Panak, W. F., & Dodge, K. A. (1992). Social information processing in aggressive and depressed children. *Child Development*, 63(6), 1305-1320. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1992.tb01696.x>

- Recklitis, C. J., & Noam, G. G. (1999). Clinical and developmental perspectives on adolescent coping. *Child Psychiatry and Human Development*, 30(2), 87-101. <https://doi.org/10.1023/A:1021998217862>
- Robertson, T., Daffern, M., & Bucks, R. S. (2014). Maladaptive emotion regulation and aggression in adult offenders. *Psychology, Crime & Law*, 20(10), 933-954. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2014.893333>
- Sağlam, A., & İkiz, F. E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 16(3), 1235-1246. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330253>
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Intelligence*, 17(4), 433-442. <https://doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG>
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Bobik, C., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E., & Wendorf, G. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *The Journal of Social Psychology*, 141(4), 523-536. <https://doi.org/10.1080/00224540109600569>
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma* (2. baskı). Anı Yayıncılık.
- Shahzad, S., Begum, N., & Khan, A. (2013). Understanding emotions in adolescents: Linkage of trait emotional intelligence with aggression. *Asian Journal of Social Sciences & Humanities*, 2(3), 386-394.
- Soylu, G., & Kumcağız, H. (2019). The loneliness levels as the predictor of university students' violence tendency. *International Online Journal of Educational Sciences*, 11(5), 189-199. <https://doi.org/10.15345/iojes.2019.05.013>
- Sumi, K. (2012). Relationship of social problem-solving ability with interpersonal relationships: A prospective study among Japanese women and men. *Psychological Reports*, 111(3), 929-937. <https://doi.org/10.2466/21.20.28.PR0.111.6.929-937>
- Şahin, H. (2000). Öfke denetimi eğitiminin çocuklarda gözlenen saldırgan davranışlar üzerindeki etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 47- 61.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson Education.
- TBMM Araştırma Komisyonu. (2007). *Çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu*. [https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1413_BOLUM%20I%20\(0001-0150\).pdf](https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1413_BOLUM%20I%20(0001-0150).pdf)
- Tekbıyık, A. (2015). İlişkisel araştırma yöntemi. İçinde M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (ss. 99-114). Pegem Akademi.
- Tutkun, Ö. F., Demirtaş, Z., Açıkgöz, T., & Demirel-Tekşal, S. (2017). Televizyon ve dijital oyunların ortaokul öğrencilerinin şiddete eğilimine etkisi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 83-91.
- Türküm, A. S. (2011). Social supports preferred by the teachers when facing school violence. *Children and Youth Services Review*, 33(5), 644-650. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.11.005>
- Ümit, N. (2010). *Ergenlerin duygusal zekâları ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Vitaro, F., Tremblay, R. E., Kerr, M., Pagani, L., & Bukowski, W. M. (1997). Disruptiveness, friends' characteristics, and delinquency in early adolescence: A test of two competing models of development. *Child Development*, 68(4), 676-689.
- World Health Organization (WHO). (2020a). Youth violence, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/youth-violence> (Erişim Tarihi: 16.06.2020).
- World Health Organization (WHO). (2020b). The ecological framework, <https://www.who.int/violenceprevention/approach/ecology/en/> (Erişim Tarihi: 16.06.2020).
- Yılmaz-Karabulutlu, E., Yılmaz, S., & Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 75-79.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Violence is a very common and complex phenomenon. The World Health Organization defines violence as: "The intentional use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community that either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death, psychological harm, maldevelopment or deprivation." (Krug et al., 2002). The concept of violence tendency can be expressed as the individual's cognitive readiness for violence and having positive thoughts towards violence (İlgar & Coşkun-İlgar, 2018).

Extant literature reveals that violent behaviors mostly emerge from middle adolescence to late adolescence (Çuhadaroğlu-Çetin, 2008; Ögel et al., 2006). In order to prevent violence, it is of high importance to examine the causes of violence tendency that cause violent behavior in adolescents. One of the important factors affecting the tendency to violence is gender, and studies show that violence tendency is higher in male adolescent groups as in adults (Balcı-Çelik vd., 2016; Gençoğlu vd., 2014; Haskan-Avcı & Yıldırım, 2015; Ögel vd., 2006; Özgür vd., 2011). In addition, environmental and social factors such as parental attitudes that normalize violence, peer delinquency and access to drugs in the neighborhood (Herrenkohl et al., 2000), negative effects of visual media (Tutkun et al., 2017) and familial and personal factors such as low perceived social support from the family (İskender & Taş, 2018), presence of domestic violence (Kitzmann et al., 2003; Kulakçı-Altıntaş & Ayaz-Alkaya, 2019), hyperactivity (Herrenkohl et al., 2000), low academic performance (Haskan-Avcı & Yıldırım, 2015), low school belonging and commitment (Ahmadabadi et al., 2013), loneliness level (Haskan-Avcı & Yıldırım, 2014) increase the tendency to violence in adolescents.

Problem solving is defined as the cognitive-behavioral process carried out to identify possible solutions to the problems people face in daily life (D'Zurilla et al., 2004). Social problem solving is an attempt to discover or demonstrate effective and adaptive coping skills for specific problems faced by individuals in daily life (D'Zurilla & Nezu, 1982). Deficiencies in social problem-solving skills can lead to consequences such as anger, aggression and behavioral disorders, especially in adolescence (Kesen et al., 2007; Korkut, 2002; Şahin, 2000). Social problem solving is considered both as an important factor in psychological adjustment (Maydeu-Olivares & D'Zurilla, 1997) and as a coping strategy that increases adjustment (D'Zurilla & Nezu, 1986; D'Zurilla & Nezu, 1990).

In addition to social problem-solving skills, there are many factors that affect the violence tendency of adolescents. The concept of emotional intelligence, which helps to regulate emotions and behaviors, could be one of the related factors. Emotional intelligence is a kind of social intelligence that includes the ability to observe one's own and others' emotions, to distinguish between one's own emotions and those of others, and to use the information obtained about one's emotions to direct one's thoughts and actions (Salovey & Mayer, 1990). Studies on emotional intelligence highlight that high emotional intelligence has a significant relationship with interpersonal relationships and is a facilitating factor in these relationships (Brackett vd., 2004; Schutte vd., 2001). Research shows that emotional intelligence helps individuals to be more effective in their social world as well as not to engage in self-destructive behaviors. In this sense, the aim of the present study is to examine the role of gender in social problem solving strategy and emotional intelligence in explaining the violence tendency in adolescents.

2. METHOD

This study was carried out using the correlational method which is one of the quantitative research approaches frequently used in social studies. The sample was recruited by convenient sampling method. The sample of the study consists of 400 adolescent individuals. The age range of the participants was between 14-18 (Mean=16.42, SD=1.046) and 295 (73.8%) were female and 105 (26.2%) were male. The Information Form

developed by the researchers to determine the demographic characteristics of the students participating in the study. Violence Tendency Scale developed by Haskan and Yıldırım (2012), Social Problem Solving Inventory developed by D'Zurilla, Nezu and Maydeu-Olivares and adapted to Turkish by Eskin and Aycan (2009) and Emotional Intelligence Feature Scale developed by Petrides and Furnham and adapted into Turkish by Deniz et al. (2013) were used to collect the data.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

This study investigated the predictive role of gender, social problem solving and emotional intelligence in the tendency of violence in adolescents. The results as in Table 4 revealed that gender variable was a significant predictor ($\beta = .30$, $p < .001$). Another finding of the study indicates that male students' tendency to violence is at a higher level. Consistent with the related literature, it was found that the violence tendency of men is higher than women (Balci-Çelik et al., 2016; Gençoğlu et al., 2014; Haskan-Avcı & Yıldırım, 2015; Ögel et al., 2006; Özgür et al., 2011; Soylu & Kumcagiz, 2019).

On the other hand, several studies indicate that gender roles are generally emphasized as a predictor of violence tendency and gender roles and perceptions are shown as the reason for the tendency to violence is higher in men (Balci-Akpınar et al., 2019; Kodan-Çetinkaya, 2013; Kul-Uçtu & Karahan, 2016; Özpulat, 2017).

In this study, social problem solving is also a variable that significantly explains the tendency to violence. In the current study, it was observed that the sub-dimensions of social problem solving, "negative problem orientation", "impulsive-carelessness problem orientation" and "avoidance problem orientation" contributed significantly to the model in explaining the violence tendency in adolescents. It was seen that the positive sub-dimensions of social problem solving "positive problem orientation" and "rational problem orientation" did not contribute significantly to the model. However, correlational tests show that these two positive sub-dimensions have negative and significant relations with the tendency to violence, though at a low level. The findings from the correlation analysis is also corroborated by other studies emphasizing the negative relations of these positive dimensions with violence.

In the study, it was found that the well-being, emotionality and sociability factors of emotional intelligence predicted the tendency to violence, but the self-control factor did not make a significant contribution to the model. Current literature on emotional intelligence and violence tendency indicates that emotional intelligence was a significant predictor of violence tendency in adolescent groups (Balci-Çelik et al., 2016). Similarly, many other studies have revealed that emotional intelligence has a negative significant relationship with aggression (García-Sancho et al., 2014; Masoumeh et al., 2014; Shahzad et al., 2013). Individuals' negative emotionality or emotion regulation difficulties increase their aggression levels. On the contrary, positive emotionality or emotion regulation skills have a negative relationship with aggression and play a protective role against the aggressive tendencies of individuals (Cenkseven-Önder & Canoğulları, 2020; Garofalo & Velotti, 2017; Holley et al., 2017; Jaffe et al., 2015; Özdevecioğlu et al., 2013; Robertson et al., 2014). Overall, these data support the hypothesis that maladaptive emotion regulation is associated with aggressive behavior and tendency to violence.

In this study, the predictive roles of gender, social problem solving and emotional intelligence on adolescent violence tendencies were examined. As a result of the research, it was revealed that violence tendency can be seen more in men and in negative social problem solvers (negative problem-oriented, impulsive/careless, avoidant). In addition to this, the fact that emotional intelligence is at a developed level reduces the possibility of violence tendency. Preventing violence in schools is an issue that has become a priority in government policies, and the findings of the research contribute to this issue. Based on the findings of this study, it can be recommended to develop programs for students in adolescence to acquire positive problem-solving and emotional intelligence skills. Additionally, considering the importance of the gender factor, awareness studies on gender roles can be carried out and right role models can be increased.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 11.09.2020

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 81614018-000-E.329

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1. yazarın araştırmaya katkı oranı %25, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %20, 3. yazarın araştırmaya katkı oranı %15, 4. yazarın araştırmaya katkı oranı %15, 5. yazarın araştırmaya katkı oranı %15 ve 6. yazarın araştırmaya katkı oranı %10'dur.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, danışmanlık, raporlaştırma ve veri analizi.

Yazar 2: Literatür taraması, raporlaştırma, düzenleme ve gönderim.

Yazar 3: Yöntemin belirlenmesi, veri analizi.

Yazar 4: Literatür taraması, raporlaştırma.

Yazar 5: Literatür taraması, raporlaştırma.

Yazar 6: Ölçek formlarının oluşturulması, izinlerin sağlanması, veri toplama.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.